

Istraživanje baštine u OŠ Pučišća

Naša je škola već dugi niz godina usmjerena na proučavanje baštine. Na taj je način učenje lakše i zanimljivije:

- proučava se neposredna stvarnost (svoj vlastiti zavičaj)
- nastava se provodi kroz istraživanja, terenski rad...
- u isto vrijeme, na istoj temi, uče se različiti predmeti

Proučavanje baštine u OŠ Pučišća:

METODOLOGIJA PROJEKATA:

- utvrđivanje teme – određivanje problema
- istraživanje činjenica i prikupljanje podataka (u neposrednoj stvarnosti i u literaturi); terenski rad najčešće se prati fotografijama učenika
- obrada prikupljenih informacija
- prikazivanje stečenoga znanja različitim izražajnim sredstvima: riječju, slikom, grafikonima, trodimenzionalnim modelima, fotografijom

Proučavanje baštine u nastavi:

- http://ospucisca.skole.hr/realizacija_kolskog_kurikuluma

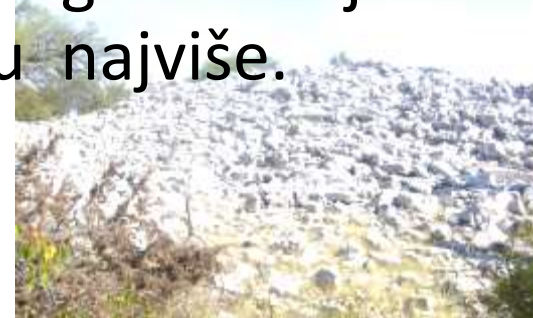

Izvannastavni i međunarodni projekti

- [http://os-pucisca.skole.hr/ kolske publikacije](http://os-pucisca.skole.hr/kolske_publicacije)

Iliri na otoku Braču (2009 – 2012)

- Projektna ideja rodila se u Područnoj školi Gornji Humac. Učitelj i njegovi učenici željeli su upoznati ilirske povijesne tragove u krajoliku svoga zavičaja (okolice Gornjega Humca) jer ih je tu najviše.
- Svi učenici područne škole (od 1. do 4. razreda) sudjelovali su u projektu, a u projekt su bili uključeni i učenici od 5. do 8. razreda iz matične škole u Pučišćima.

Na Braču je mnogo spomenika iz daleke povijesti. O ilirskoj povijesti otoka svjedoče mnogobrojne gomile i gradine razbacane posvuda u unutrašnjosti.

Željeli smo odgovoriti na istraživačko pitanje: Kako su živjeli Ilirski starosjedioci na otoku Braču u 1. i 2. tisućljeću pr. Kr.?

Istražili smo gomile s područja Pražnica, na Kruni i na Klinje glove. Na prostoru Gornjega Humca istraživali smo gomile na Brkati, na Lokvama i kod Sv. Mihovila, na Humu i Zaglogovicu. Posjetili smo gradine Gračišće, Molo Gračišće i Hum na području Gornjega Humca te gradinu Rat u Ložišćima.

- Na temelju proučavanja literature, a još više iz razgovora s arheolozima, te ponajviše proučavanjem ilirskih gomila i gradina u neposrednoj stvarnosti, zaključili smo:
- Iliri su na bračkom tlu živjeli tradicionalnim životom stočara i ratara.
- Svoje su nastambe gradili u bračkoj unutrašnjosti, podalje od mora. Život uz morsku obalu nije bio siguran. Neprijatelj se mogao neopazice prikrasti naselju i nije se bilo lako obraniti. Birajući osunčane glavice brda za svoja obitavališta, stari su Iliri ponajprije mislili na sigurnost. Trudili su se organizirati naselja tako da budu nepristupačna s triju strana, a onu jednu stranu kojom je pristup naselju omogućen, bilo je lako braniti.
- Plodna bračka visoravan osiguravala je uvjete za život. Stoka se mogla napasati na velikom području. U krškim vrtačama bilo je plodne zemlje za obrađivanje. Zadržavali su se u područjima na kojima je bilo pitke vode.

Glumimo Ilire...

Brački suhozidi (2010 – 2014)

- Istraživanje suhozidne baštine otoka Brača, koja je neprocjenjivo bogata i sveprisutna u krajoliku. Iako su bračke gomile spomenik ljudskom trudu i borbi za preživljavanje na škrtoj zemlji, o njima nema sustavnih pisanih dokumenata.

Tijekom rada na projektu većinu su podataka učenici prikupili u neposrednoj stvarnosti. Najviše su doznali iz razgovora sa starijim stanovnicima otoka. Osobitu vrijednost čine učničke fotografije nastale u školskim fotoradionicama.

Prema svrsi i namjeni brački se suhozidi mogu klasificirati na sljedeći način:

- GOMILE
- PODZIDI
- OGRADNE GOMILE
- KOGULE
- SUHOZIDNE NASTAMBE
- KAMENA KROVIŠTA
- OSTALI SUHOZIDNI OBLICI (pjoveri, košnice, japjenice...)

GOMILE:

nakupine kamena krša,
nastale čišćenjem terena da bi
se dobila plodna zemlja.

Na Braču velike i
mnogobrojne kamene hrpe
svjedoče o težini ljudske
borbe za preživljavanje kroz
stoljeća. Gomile su
neravnomjerno raspoređene
posvuda, po svim
poljoprivrednim površinama
na otoku. Oblik gomila ovisi o
terenu na kojemu su
podignute te načinu i smjeru
čišćenja zemlje.

PODZIDI (“pristave” i “kolovaje”):

Radi smanjivanja nagiba i sprječavanja erozije tla ljudi su podizali i mukotrpno održavali suhozidne terase („pristave”).

Tereni izloženi vjetru brane se dugim uzdužnim gomilama. Prostor između dviju uzdužnih gomila Bračani nazivaju “kolovaja”.

OGRADNE GOMILE:

Za omeđivanje poljoprivrednih posjeda.

DUPLE GOMILE – dvostruki suhozidi u čijem je središtu sitno kamenje i zemlja. Takvih je gomila najviše.

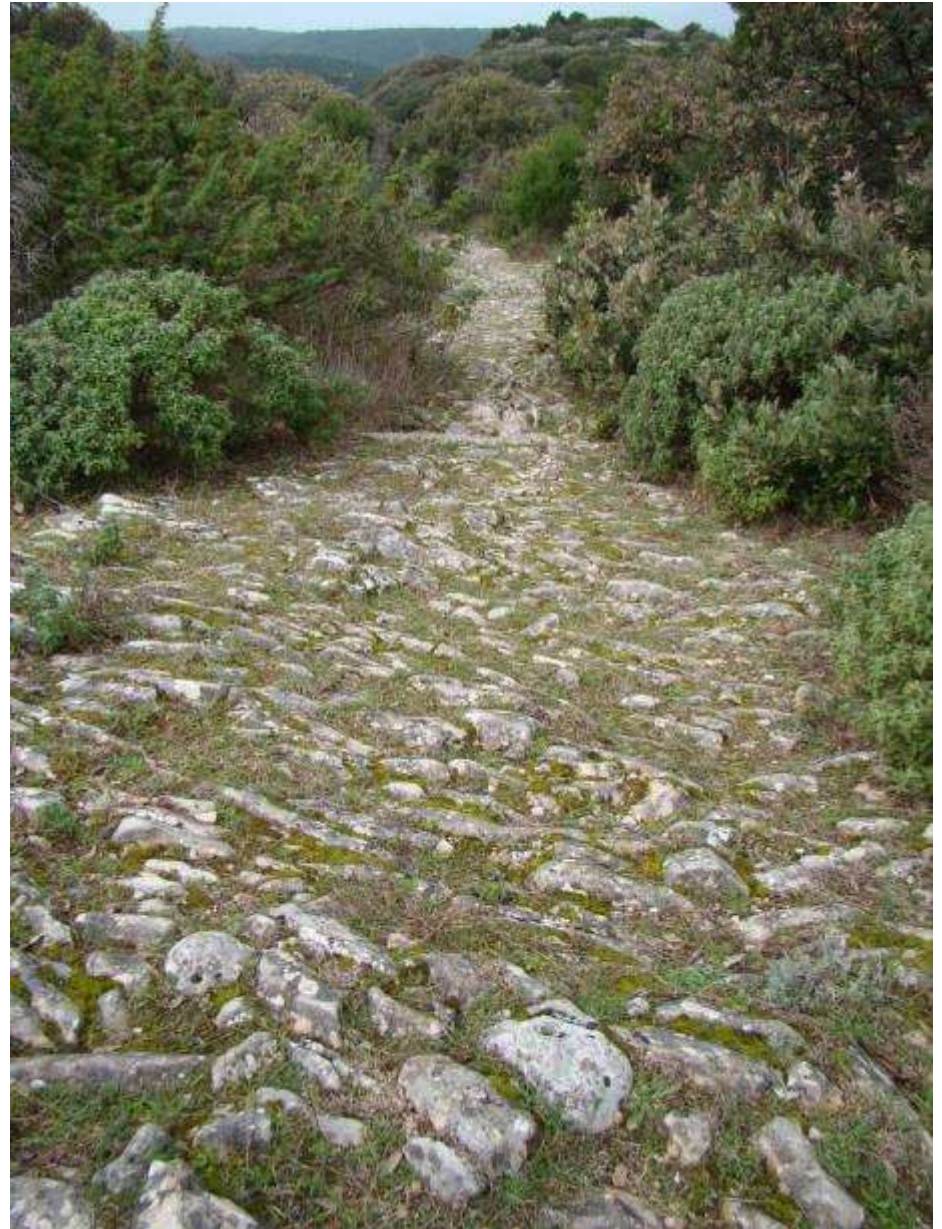
INJULE GOMILE – jednostruki suhozidi, podignuti od krupnoga, u visinu naslaganoga kamenja. Podižu se sa svrhom ograđivanja prostora u kojemu pasu stada ovaca ili koza. Zato je u injuloj gomili zamjetan polukružni otvor kroz koji stoka uskače u ogradu ili izlazi iz nje bez opasnosti da uruši zid.

KOGULE:

Zemljani putevi i staze u čije je površine, radi trajnosti, utisnuto kamenje.

Zbog dobre tehnike gradnje ti su putovi izdržali stoljeća. Katkada i tisućljeća jer se još uvijek na Braču mogu prepoznati dionice rimskih puteva.

SUHOZIDNE NASTAMBE:

razasute po svim dolcima i brežuljcima otoka Brača kao samostalni i izdvojeni objekti.

Prevladavaju tri tipa takvih objekata:

KUĆICE

male nastambe, četvrtasta tlocrta, male površine i niskih zidova. Nekada davno u takvim se kućicama stanovalo, a danas služe tek kao sklonište od nevremena ili spremište za alat i ljetinu.

BUNJICE

male kamene nastambe okrugla tlocrta s kružnim kamenim krovom ispod kojega nema drvene konstrukcije. Oduvijek su korištene kao pastirska skloništa i spremišta, rjeđe kao objekt za stanovanje.

SKLONIŠTA

podzidani otvori u velikim gomilama. Koriste ih pastiri u slučaju nagloga nevremena. U njima se čovjek ne može uspraviti.

KAMENA KROVIŠTA

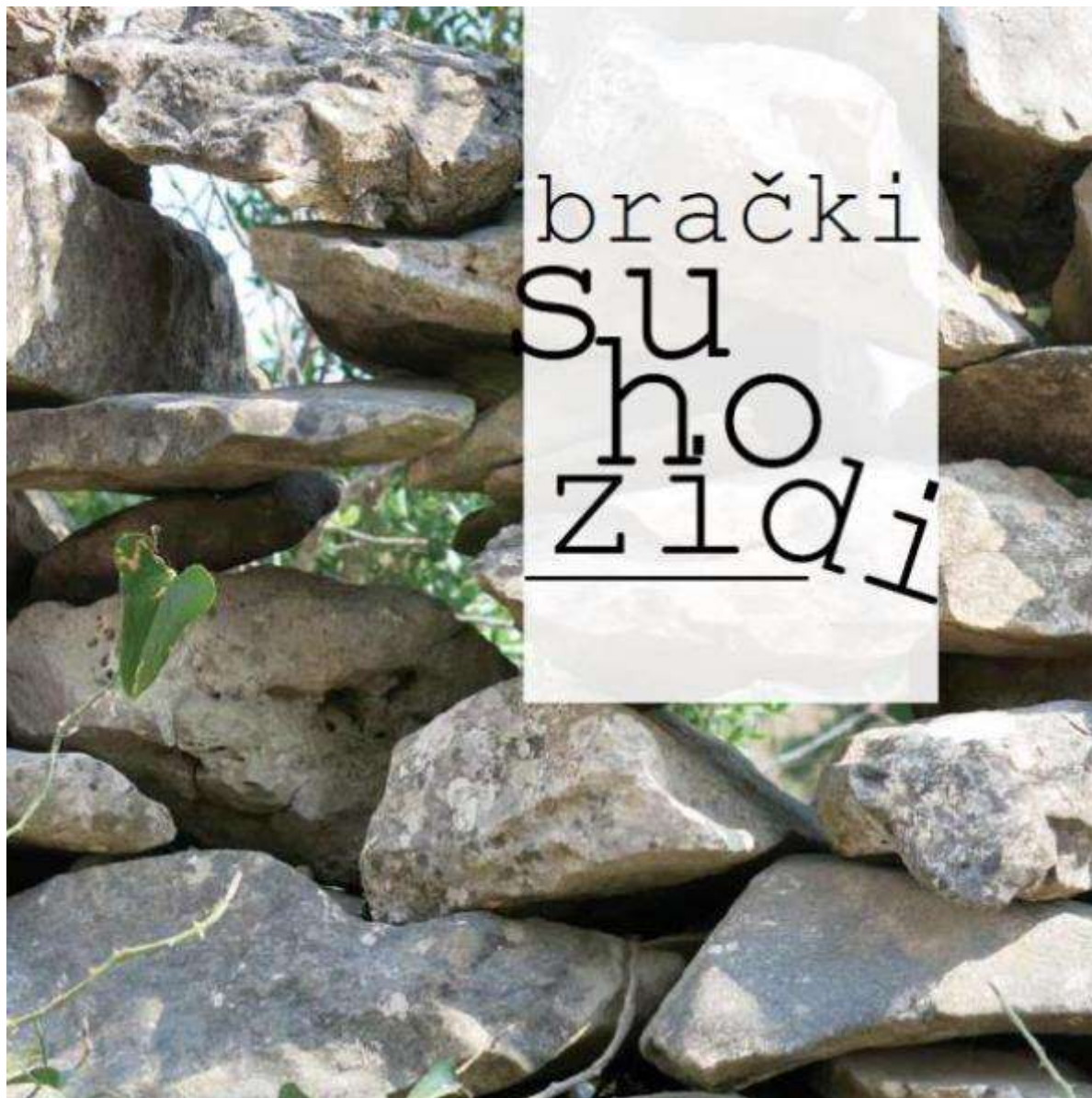
Do nedavno su krovove od kamenih ploča imale sve kuće na Braču, osim velikih palača i župnih crkava. Danas u priobalnim područjima susrećemo tek pokoju kuću s kamenim krovom, a nešto ih je više u ruralnoj unutrašnjosti otoka. Sve tradicionalne poljske nastambe (kućice, bunje i skloništa) još uvijek su pokrivenne kamenim pločama.

U naseljima se kameni krovovi pomno održavaju i dva puta godišnje škrope otopinom vapna, što daje posebnu ljepotu i sjaj tradicionalnoj bračkoj kući.

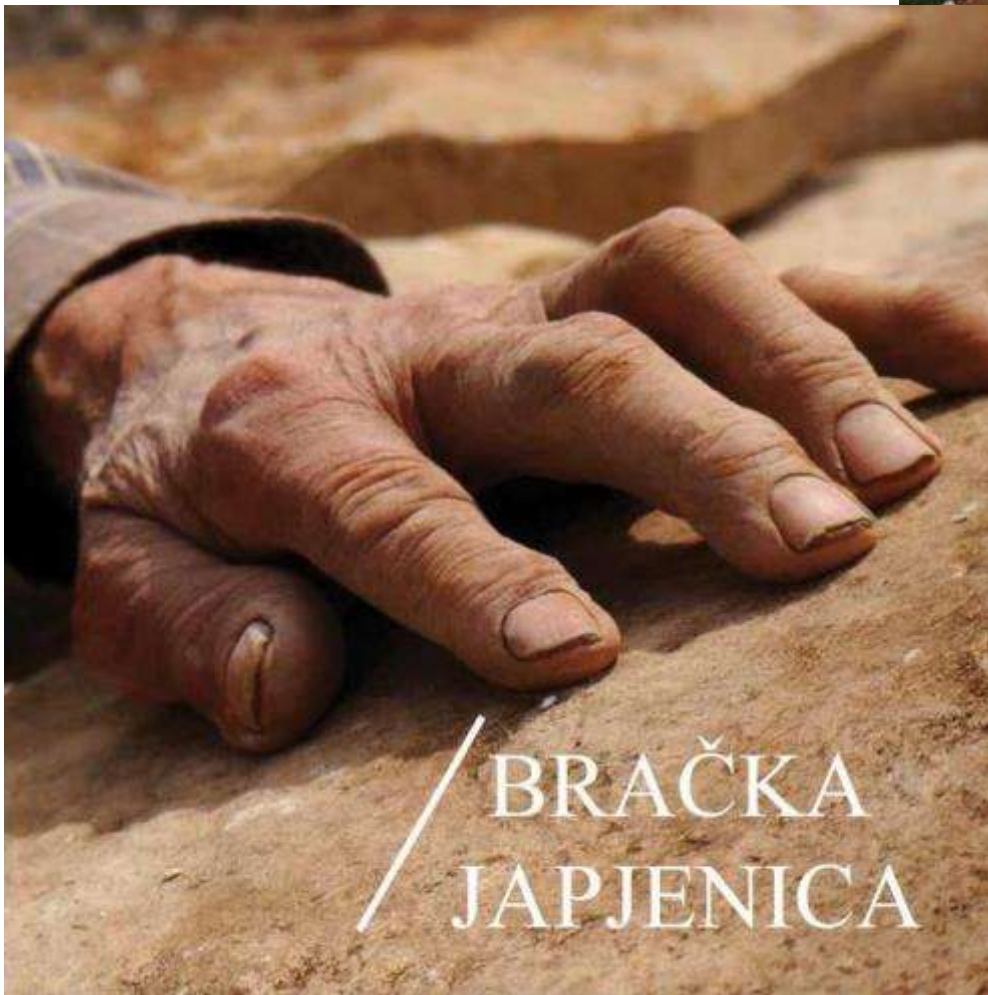

OSTALI SUHOZIDNI OBLICI
(pjoveri, košnice, japjenice...)

brački
su
ho
zidji

JAPJENICA (2016 - 2018)

BRAČKA
JAPJENICA

- Suradnja škole s udrugama Zemlja za nas, Udruga za otočki razvoj «Brač».
- Namjera je bila, u suradnji sa starim majstorima zajednički konstruirati jednu tradicionalnu vapnenicu, pri čemu bi proces građenja bio iskorišten kao edukacija za sve zainteresirane.
- Cilj: očuvati jedno staro umijeće, o kojemu se na otoku mnogo govori, ali ga malo tko poznaje – tradicionalna proizvodnja vapna.

Vapno se upotrebljavalo

- za premazivanje krovova
- bojanje unutrašnjih i vanjskih zidova
- kao vezivni materijal
- u poljoprivredi

- Vapno se proizvodilo u japjenicama.

- JAPJENICA je peć za pečenje vapna.

Postupak gradnje japjenice

- Izbor mjesta na kojemu će se izgraditi japjenica
 - okolno kamenje mora biti „meki vapnenac” podatan sagorijevanju
 - izdašnost zemlje pločastim kamenjem za zidanje japjenice
 - dovoljno granja i drva za održavanje vatre u ložištu
 - blizina mora radi transporta vapna

- Mlatinje brdo

- Kopa se rupa u zemlji promjera 2, 5 metra.

- Rupa se oblaže velikim kamenim pločama.

- S unutarnje strane građevine izvode se „dušnici” koji dovode zrak u ložište.

- U razini zemlje ostavlja se mali otvor za vrata japjenice.

- Krovište japjenice natkriva se velikim kamenim pločama (svoltavanje).

- Rupa se zatvara velikim kamenom.

- Nad površinom zemlje podiže se kupolasta građevina visine oko 1,5 m.
To je *grota* – kamena masa koja će izgorijevanjem postati vapno.

- Na japjenicu se slaže mnoštvo manjeg kamenja da u potpunosti ispuni grotu.

- Krovište se naslanja na prošireni vijenac (barbakon).

- Čisti kameni dio japjenice se ovija (zaštićuje) tanjim kamenim pločama (*košujicon*) prije nasipanja zemlje u barbakonu.

- Na krov japjenice se postavlja veliki kamen (*pivac*).

- *Zašto nema sačuvanih japjenica?*
- Nakon 8 ili 10 dana intenzivnog loženja krovni kamen se uruši, jer se sagorijevajući pretvorio u vapno.

*„Vāzda ātēnat
Da se ògonj ne ugõsi”*